STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

FINNS DÄR ETT SAMBAND MELLAN ETT LÅGT FÖRTROENDE FÖR TRADITIONELLA NYHETSMEDIER OCH LÄSANDE AV ALTERNATIV MEDIA?

Vilka blir konsekvenserna när konsumenter upplever att de inte kan lita på radio, tv och dagspress?

Patrik Eriksson

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	SK1523
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2021
Handledare:	Per Oleskog Tryggvason
Antal ord:	12 000

Abstract

Vi har idag tillgång till information och nyheter via olika medier såsom radio, tv och tidningar. Samtidigt med detta finns där människor som inte tror att det vi blir informerade om är sant, att nyhetsmedier censurerar incidenter och förmedlar vinklade skildringar. Många av dessa misstror också varningarna om klimatet liksom att faran från covid-19 är överdriven och att staten konspirerar för att manipulera sin befolknings agerande.
Public service och dagspress utmanas därför av alternativa nyhetskällor som utger sig för att stå oberoende från staten och till skillnad från den traditionella nyhetsmedian återger sanningen och verkligen granskar makthavarna. Många människor väljer att lyssna mer på de alternativa nyhetskällorna därför att de bekräftar deras föreställningsvärld.
Syftet med den här studien är att via en kvantitativ studie utröna om där finns ett samband mellan ett bristfälligt förtroende för traditionella nyhetsmedier och valet att exponera sig för alternativa medier – om en misstro för nyhetsmedian liksom en svag tilltro till demokratin gör att man vänder public service och dagstidningar ryggen för att istället finna sin information via alternativa mediekällor.
Resultatet uppvisar att där finns ett samband mellan svagt förtroende för nyhetsmedier och exponering av alternativ media och att där finns skillnader utifrån politisk åskådning och uppfattningen om hur väl den traditionella nyhetsmedian skildrar migrationen.
De svarande har angett att de upplever att det är viktigt att nyhetsmedia är detaljerad i sin skildring, att den kan skapa ett intresse för nyheterna liksom att den täcker vad som är relevant. När dessa kriterier inte uppfylls vänder man sig till andra medier.

Kapitel 1. Innehåll

1. Kapitel 1. Innehåll Sid 3.
2. Kapitel 2. Introduktion Sid 4.
3. Kapitel 3. Tidigare forskning Sid 6.
   3.1. Vad påverkar förtroende? Sid 7.
   3.2. Vad påverkas av förtroende? Sid 8.
4. Kapitel 4. Medieanvändning: Traditionella och alternativa medier Sid. 10
   4.1. Traditionella nyhetsmedier Sid. 10
   4.2. Alternativa medier Sid 11.
5. Kapitel 5. Tillit Sid 13.
   5.1. Medial misstro Sid 13.
   5.2. Främlingsmotstånd Sid 14.
6. Kapitel 6.Vad vet vi om vilka faktorer som påverkar medieanvändning? Sid 16.
   6.1. Länken mellan medieförtroende och nyhetsanvändning Sid 16.
   6.2 Länken mellan medieförtroende och alternativ nyhetsanvändning Sid 16.
7. Kapitel 7. Data och metod Sid 18.
   7.1. Den oberoende variabeln Sid 18.
   7.2. Den beroende variabeln Sid 18.
8. Kapitel 8. Resultat Sid 20.
9. Kapitel 9. Diskussion Sid 24.
10. Kapitel 10. Begränsningar i studien Sid 26.
11. Kapitel 11. Referenser Sid 27.

Kapitel 2. Introduktion

Där finns idag många människor som upplever ett misstroende med de traditionella nyhetsmedierna och som anklagar journalister för att mörklägga sanning och ljuga i rapporteringen (Truedsson, 2017, s. 8). Det största missnöjet tycks härstamma från personer som placerar sig längst ut på högerkanten politiskt, och som har en negativ åsikt om migrationspolitiken (d.o.).

Med internets utbredning så har flödet av information kommit att förändras och allt fler människor tar del av upplysningar via sociala plattformar. Ett problem med mycket av den information man möter på de sociala plattformarna är att den är mindre pålitlig än den som kommer via traditionell media då den inte följer samma pressetik eller underkastar sig samma krav på källkritik (Pérez-Escoda, et.al. 2021).

Studier visar att det svenska folket har ett högt förtroende för public service, det vill säga Sveriges Radio och Sveriges Television, men att man känner en betydligt svagare tilltro till dagstidningarna (Andersson, 2017, s. 17.). Det man ifrågasätter är framförallt hur pass partiska journalisterna är i sin nyhetsrapportering och huruvida det påverkar det sätt på vilket de granskar makthavare (s. 18).

Spekulationer om varför förtroendet har minskat är många, man pekar exempelvis på främlingsfientlighet där konsumenterna ser invandringen som en utlösande komponent till varför arbetstillfällen minskar (Oscarsson & Holmberg, 2016, s. 239) och att journalister inte presenterar äkta uppgifter om invandrares del i brott, att de mörklägger samt att de inte heller tittar på de långsiktiga ekonomiska konsekvenserna av migrationen (Holt, 2016, s. 133 – 134).

Där finns uppenbara problem med att människor upplever att de inte kan lita på de traditionella nyhetsmedierna. När medborgarna inte längre känner ett förtroende för dem kommer de istället att inhämta sin information från alternativa nyhetskällor (Tsfati & Airely, 2013) och studier visar på ett samband mellan en bristande tilltro till traditionella nyhetsmedier och ett sjunkande förtroende för demokratin, då medias uppgift är att granska makthavarna (Tsfati & Cohen, 2005, i Tsfati & Airely 2013). Man tror således att nyhetsmedian går i statens ledband och bara skildrar den i positiva ordalag.

Många studier om bristfälligt förtroende för nyhetsmedier fokuserar framförallt på effekten på demokratin (Haller & Holt, 2019). Även fastän den här studien fokuserar på sambandet mellan förtroendet för traditionella nyhetsmedier och frekvensen för att ta del av alternativa medier, så är likväl forskningen om effekten på demokratin värdefull. Nyhetsmedians uppgift är att granska makten, och när konsumenterna väl skapat sig en uppfattning om att man sviktar i den bevakningen och att deras förväntan på hur väl de politiska institutionerna lyckas med sina intentioner inte uppfylls, så påverkas också tilliten till demokratin.
Upplever man att de frågor man själv tycker är viktiga prioriteras och utförs av statsapparaten så är sannolikheten till att man är nöjd med den demokratiska processen högre än i den omvända situationen (Nilsson & Möller, 2016, s. 245).

Frågeställningen för den här studien är om där också finns ett direkt samband mellan ett bristande förtroende för traditionella nyhetsmedier och viljan att vända sig till alternativa medier och på vilket sätt denna misstro gestaltar sig. Vi vet utifrån studier att där finns ett försvagat förtroende för den traditionella median, men vi vet inte om detta svaga förtroende också hör ihop med att fler konsumenter väljer de alternativa valmöjligheterna. För att söka svar på den frågeställningen kommer den här studien att inrikta sig på två moment; först att försöka utröna på vilket sätt de traditionella nyhetsmedierna misstros, vilka det är som känner på det viset, vilka de utlösande faktorerna är och vad som påverkar och vad som påverkas av det bristande förtroendet. Formuleringarna kommer till sist användas som underlag för att

mäta mediaförtroende och pröva detta mot såväl traditionella som alternativa nyhetsmedier och till sist söka svar på om ett svagt mediaförtroende påverkar frekvensen i att ta del av alternativa nyhetsmedier.

Att studien är upplagd på detta vis är för att finns där inte någon förståelse för varför människor upplever ett bristfälligt förtroende för den traditionella nyhetsmedian och i förlängningen också staten, så saknar statistiken nödvändig kontext och blir svår att tolka. Det är också endast svenska förhållanden som kommer att täckas. I många andra länder är medborgarna ofta mer polariserade i sina åsikter än i Sverige där orsakerna till ett svagt media- och politikerförtroende inte är lika självklara och lämnar utrymme för mer studier och diskussioner.

De flesta studierna kring medieförtroende hämtar sin statistik från SOM-institutets undersökningar – en av de säkraste undersökningarna som finns i landet med en bred spridning av sina undersökningsgrupper och slumpvalt utvalda respondenter.
Först från och med 2020 så ställs specifika frågor i formuläret om regelbundna besök av alternativa medier såsom Nya Tider och Flashback. Denna avsaknad medför att inga svenska studier förekommit om det direkta sambandet mellan mediaförtroende och att vända sig till alternativ media, och där vill jag bistå med forskning.
Det är ofta underförstått att en majoritet av de som tar del av alternativ media gör så därför att de saknar förtroende för de traditionella nyhetsmedierna, men detta nämns inte explicit i studierna. Genom att fokusera på det samspelet får min uppsats ett inomvetenskapligt syfte.

Där finns också ett utomvetenskapligt intresse i att förstå mekanismerna som skapar förtroende för nyhetsmedier och hur detta förtroende ser ut om komponenterna som bygger upp tilliten inte uppfylls. Detta för att försöka minska polariseringen mellan grupper som är en av orsakerna till varför där finns ett vi och dem-förhållande i samhället och som bidrar till att människor får känslan av att etablissemanget är emot dem.

Kapitel 3. Tidigare forskning

Traditionella nyhetsmedier hade i USA länge ett starkt förtroende och en undersökning genomförd 1956 uppmätte att hela 66% av den amerikanska befolkningen hyste en stor tilltro till medier, och endast 27% upplevde att den agerade orättvist (McDonald Ladd, 2010, s. 7). 2004 hade detta förtroende sjunkit till att endast 10% av det amerikanska folket kände ett högt förtroende för nyhetsmedier (d.o.).

Undersökningar visar att alternativa medier i allt större utsträckning kommit att påverka väljarnas åsikter om de amerikanska presidentkandidaterna. Enligt en studie gjord 2018 av Guess et.al. så tog ca 25% av väljarna emot någon slags fejkad nyhet under valrörelsen 2016 och Gunther et.al. (2018) noterar att av de väljare som tidigare hade röstat på Barack Obama, så hade endast 17% av de som också tagit emot falsk information sedan lagt sin röst på den demokratiska kandidaten Hillary Clinton. Man slog fast att det var ungefär 3.9 gånger troligare att en väljare som tidigare röstat på Obama avstod från att rösta på Clinton än det motsatta efter att ha påverkats av falska, negativa nyheter. Detta bidrog troligtvis till att Clinton förlorade till Trump i vissa stater (se Wikforss, 2018, s. 26–27).

Efter att han valdes till president 2016 kom Donald Trump att flitigt använda sig av sociala plattformar som Twitter i syfte att förbigå den traditionella nyhetsmedian som han menade förvrängde hans budskap och felciterade honom. Journalisterna var, i hans ord, vinklade och opålitliga (Friedman, 2017). Strategin Trump nyttjade sig av var att medborgare har en tendens att tro mer på information från någon som de känner en samhörighet till och i förlängningen bildas en misstro mot etablissemanget (d.o). Kontentan blir således att när man inte längre tror på de etablerade kanalerna så söker man istället andra kanaler (Ariely, 2013).

Studier visar att de som är mest intresserade av politik också är de som oftast söker information med tveksam härkomst (Hart et.al 2009, i Dahlgren, 2018, s. 47). De har så starka övertygelser att de avstår från att söka motsägande fakta (d.o.). Detta går i linje med vad McDonald Ladd skriver i boken Why americans distrust the news media and how it matters (2010):

“Those who distrust the media both resist the information they receive from institutional news outlets and increasingly seek out partisan news sources that confirm their preexisting views. As a result, these individuals are less responsive to national policy outcomes, relying more on their political predispositions to form beliefs and preferences” (s. 13).

Här i Sverige så är förtroendet stabilt och public service har ett högt förtroende hos ungefär 80% av befolkningen enligt SOM-undersökningarna (Andersson & Weibull, 2017, s. 66). För annan nyhetsmedia som Dagens Nyheter eller TV4 Nyhetsmorgon är förtroendet betydligt svagare där bara hälften av de tillfrågade anger ett högt förtroende (d.o.). Skillnaderna i förtroende är starkt baserat på demografi där äldre har ett högre förtroende för public service än unga, men i gengäld har de en svagare tillit för kommersiella nyhetskanaler (s. 68).

SOM-institutet har i flera års tid genomfört kontinuerliga studier om nyhetsmediernas förtroende och deras resultat visar att de generellt åtnjuter ett relativt högt sådant. De starkaste siffrorna uppmäts för public service, alltså Radio och tv, medan morgon- och dagstidningar uppvisar lite svagare siffror (Andersson & Weibull, 2017, s. 65).

De flesta studierna om vilka det är som upplever den svagaste tilltron till den traditionella nyhetsmedian pekar ut lågutbildade och låginkomsttagare (Weibull, 2017, s.154) vilket knyter an till vad Brady, Schlozman och Verby skriver om den sociala kompetensen och bestyrks av empiriska mätningar som visar att högutbildade har ett större förtroende för public service (Weibull, 2007).
I en artikel från 1995 lyfter författarna den sociala kompentensen och hur förmågan att kunna

uttrycka sig blivit ett hinder för deltagandet. Detta har alltmer kommit att bli något av en klassfråga. Människor i medelklassområden får vanligtvis en bättre utbildning och har också lättare att följa med i det språk som används från politiker, myndigheter och medier. Däremot så klumpas vanligtvis de socioekonomiskt svaga samman i marginaliserade områden i städers utkanter, där utbildning och språknivå är sämre (Strömblad, 2003, s. 3). Miljön i dessa områden är ofta passiviserande och man är så pass långt ifrån makten att upplevelsen är att politikerna varken kan eller vill se hur det ser ut i deras område.

Sociologen Émile Durkheim kallade detta tillstånd för anomi och varnade för att oklara normer och värderingar – ofta uppkomna i ett snabbt föränderligt samhälle där inte alla känner att de får plats – kan leda till social oro (Meeuwisse & Swärd, 2018, s. 105). Då människor känner sig distanserade och har en svag möjlighet att bli hörda, ofta utifrån en dålig närvaro av politiker, så upplever de en vanmakt och i förlängningen anser de att demokratin förbrukat sitt förtroende (Strömblad, 2003, s. 5).

Den socioekonomiska statusen är också betydelsefull för känslan av att känna sig inkluderad, även om Holmberg & Oscarsson menar på att kopplingen mellan socioekonomisk status och ett svagt demokratiskt förtroende är svagt – de kopplar det snarare till vilket engagemang man har (2004, s. 254). Dock har ändå omgivningen en betydande faktor som motivationsfaktor då man i de fall man umgås i grupper med högt politiskt intresse har en större tendens att vara politiskt aktiv och en svag social integration får dessa motivationsfaktorer att bli svagare (Oscarsson & Holmberg, 2016, ss. 55).

3.1. Vad påverkar förtroende?

Sverige är ett land där vi generellt har ett högt förtroende för våra institutioner och detta förtroende underlättar också diverse transaktioner (Andersson & Weibull, 2017, s. 52) liksom vår rättssäkerhet (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 247).

Enligt Jan Assarsson (1995) är bästa sättet att mäta förtroende genom att utgå från allmänheten och den tilltro de hyser, och en stor del i bristen på förtroende mot den traditionella nyhetsmedian åskådliggörs i hur pass väl konsumenterna upplever att journalisterna klarar att vara objektiva och granska fenomen i samhället utan att låta sig färgas av ideologi (Andersson, 2017, s. 18).

Politisk ideologi, liksom ekonomiskt intresse är något som ofta ligger bakom olika artiklar eller debattartiklar som förekommer i media. Individer som byggt upp ett stort förtroendekapital har sin underskrift på en mängd artiklar och förstärker på så vis den förväntade legitimiteten i texten, men bakom dessa återfinns ofta en tankesmedja eller en PR-firma och det blir svårt att veta om det är skribenten själv som uttalar sig eller om denne bara är ett språkrör för de som utbetalar arvodet (Rosenberg, 2005). Kontentan av det hela blir att varje gång som lobbyister tillåts att förmedla sitt budskap via en person eller journalist med högt anseende, så skadas den länk som finns till mottagaren (d.o).
Andra upplevelser är att granskande journalistik och noggrannheten i artiklarna har fått ge vika för mer sensationella artiklar (Ljungström, 2016, i Andersson, 2017, s. 19).

Michiganskolan har undersökt beteendemönster och betonar socialisationsagenter som styr varje individs handlingsmönster (Campbell, 2013). En återkommande föreställning är att människor söker sig till andra som de identifierar som likasinnade och att det där uppstår ett grupptänk – vi och dem (d.o.).

De som har högst förtroende för dagspressen är de människor som upplever att de blir berörda av de artiklar som skrivs (Wadbring & Weibull, 2005, s. 390) vilket återkopplar till vad Durkheim skrivit om att människor måste känna att de får plats. Det viktigaste för

konsumenterna är också att de uppnår en känsla av att vara informerade, alltså delaktiga, genom att kunna ta del av nyheter på ett sätt som fungerar utifrån deras rutiner (Westlund, 2006, s. 413).

I antologin ”Migrationen i medierna - Men det får en väl inte prata om?” (2016) presenterar Kristoffer Holt en intervjustudie om hur alternativa medier hanterar traditionella journalister. Han sökte få svar på hur aktiva på nätforum och skribenter i alternativa medier såg på sin egen roll och vad de kritiserade hos den traditionella median. Han fann att en gemensam nämnare hos samtliga aktörer var att de hyste en stark misstro mot islam (s. 120) och att de talar om en ’åsiktskorridor’ där avvikande åsikter inte ges utrymme. De hävdar att debattartiklar och insändare blivit refuserade och av den orsaken har de skapat egna forum för att kunna föra fram sina åsikter (s. 122).

Denna brist på förtroende går också till stor del hand i hand med att många människor väljer att tro på konspirationsteorier då de identifierar sig till en grupp som man upplever är underprivilegierad eller på annat vis kommit att bli konstant attackerad (Douglas et.al, 2019, s. 8). Konspirationstänket är störst hos individer med låg inkomst och låg utbildning och som står långt ut på högerkanten politiskt (Oscarsson & Strömbäck, 2020, i Oscarsson, Strömbäck & Jönsson, 2021, s. 239).

Direkta frågor riktade till representanter för den traditionella nyhetsmedian visar att där faktiskt finns överenskommelser om hur man behandlar frågor som man tror kan användas av främlingsfientliga grupper för att få underlag för sina agendor. Man har exempelvis hos SVT valt att förtydliga att de inte stöder de åsikter som presenteras då de sänt delar från ett tal av Sverigedemokraternas Kent Ekeroth, och journalister upplever det bekymmersamt att publicera uppgifter om kvinnoförtryck från fundamentalister, slöjbruk och hedersmord precis intill ett val. Likaså finns där en sanning om att invandrares brottsstatistik inte publiceras för att inte ge draghjälp åt högerextrema krafter (Häger, 2016, s. 26).

3.2. Vad påverkas av förtroende?

För att ett samhälle ska fungera måste vi lita på varandra, annars genomförs inga ekonomiska transaktioner, vi litar inte på våra institutioner och vi kan inte ha någon fungerande rättssäkerhet (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 247). Misstroende handlar inte bara om att inte tro på något, utan är också en fråga om attityd. I synnerhet är denna misstro baserad på en övertygelse om att föremålet för misstron endast är ute efter att göra skada mot ens egna värderingar och skaffa sig fördelar på andras bekostnad (Butzlaff & Messinger-Zimmer, 2019).

Ett svagt förtroende behöver inte vara något negativt, utan är tvärtom en viktig del av ett demokratiskt samhälle, då det kan medföra att man byter ut ett styre som man inte har förtroende för till förmån för ett annat politiskt alternativ. Men risken finns att en ökande misstro resulterar i ren apati och misstro till politikerna och de alternativ de erbjuder (d.o.).

Émile Durkheim lyfte vikten av en struktur i samhället med stark solidaritet mellan dess deltagare och viktiga funktioner så som fungerande rättssystem och institutioner som möjliggör för medborgarna att identifiera gränserna i samhället och dessa bidrar till en starkare sammanhållning. Om denna balans som finns i samhället rubbas, såsom när förtroendet försvagas, blir det problematiskt (Meeuwisse & Swärd, 2013, s. 104).

Förtroendet för public service är väldigt viktigt framförallt i krissituationer, då det är dit som allmänheten vänder sig för att få information om vad som händer (Weibull, 2007). Visar det sig då att den information som delas inte är sanningsenlig, så som skedde då man under terrorattacken på Drottninggatan i Stockholm angav att där fanns sprängämnen utplacerade

över staden och att skottlossning förekommit (Liebermann, SVT, 2017) så skadas tilliten när man inte längre vet vem man ska lita på.
Att medierna även väljer ett innehåll som mer handlar om underhållning undergräver det förtroende konsumenterna får för deras innehåll (Westlund, 2006, s. 418), så också konkurrensen mellan olika redaktioner om att vara snabbast med att publicera en nyhet. Ibland är behovet av att vara först så pass starkt att man inte tar sig till att kontrollera fakta eller vilka källor man använder sig av (Möller, 2000, s. 103).

”Att sociala medier ofta sprider rykten är förväntat, men om de stora nyhetsmedierna också gör det riskerar de att tappa förtroende hos allmänheten” (Andersson & Weibull, 2017, s. 51)

Förtroende är alltså något som är väldigt skört och kan lätt påverkas i negativ riktning.

Kapitel 4. Medieanvändning: Traditionella och alternativa medier

4.1. Traditionella nyhetsmedier

Den traditionella median kategoriseras ofta som en tredje statsmakt (Andersson & Weibull, 2017, s. 51) och utgörs av public service som är Sveriges Radio och Television, samt daglig press som morgon- och kvällstidningar. Från att ha förekommit uteslutande i pappersformat så återfinns nu morgon- och kvällstidningarna på internet och många väljer att läsa nyheter där, snarare än i papperstidningarna. Enligt SOM-institutets undersökningar så är det så många som 59% av de tillfrågade som tar del av nyheter på internet, samtidigt som andelen som läser papperstidningar har minskat till 35% (Lindholmen Science park, 2021).

En förutfattad mening om public service är att förtroendet hos befolkningen är lågt, något som förnekas av Ulrika Andersson från Institutet för mediestudier (2017, s.136). Dock är det så att där finns en upplevelse av att nyhetsrapporteringen kan vara vinklad (s. 139). Sett utifrån partitillhörighet är det Sverigedemokraterna som är de mest kritiska medan övriga riksdagspartiers väljare upplever ett starkare förtroende (s. 143). Men även bland de borgerliga partierna finns det de som önskar att begränsa public service (Riksdagen 2020/21:2272).

Public Service åtnjuter ett relativt högt förtroende hos konsumenterna, och även sällananvändare känner en hög tillit till Sveriges Radio och Sveriges Television som benämns som en samhällsinstitution som har ett starkt fäste hos Sveriges befolkning (Westlund och Weibull, 2013; Weibull, 2013, i Weibull, 2013, s. 127).

När det handlar om morgon- och kvällstidningar så är frekvensen av användande mer relevant för det förtroende det åtnjuter, där mer frekvent användning också ökar förtroendet (d.o.). Där finns dock en differens i fråga om demografi när det handlar om hur frekvensen för nyttjande av traditionella nyhetsmedier ser ut, eller snarare på vilket sätt man tar del av den. De äldre konsumenterna tenderar att i större utsträckning än de yngre föredra papperstidningar framför att ta del av nyheterna på deras internetsidor (Westlund och Weibull, 2013 i Weibull, 2013, s. 127).

Angrepp mot traditionell nyhetsmedia sker ofta i politiskt syfte, där Donald Trump gärna svartmålade de traditionella nyhetsmedierna för att fara med osanning i det mesta som skrevs om honom. De stod för ”fake news” och var folkets fiende (Wikforss, 2018, s. 24). Även här i Sverige så är de traditionella nyhetsmedierna utsatta för påhopp där Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson redogjort för att han skulle önska lägga ned kanalen P3 då han ser den som ”vänsterliberal smörja” (SR, 2018) och Moderaterna i Stockholm önskade även att helt lägga ned public service då de inte anser att där ska finnas media i Sverige som finansieras av staten (SR, 2019).

Samtidigt med detta bidrar även public service själva till och från till att konsumenterna får ett försvagat förtroende för dem genom att stundtals svikta i noggrannheten i sitt rapporterande av viktiga händelser. Under terrorattacken i Stockholm 2017 återgavs uppgifter i nyhetsmedier om att där skulle finnas bomber utplacerade runt om i Stockholm, liksom att där skulle ha förekommit skottlossning, något som inte var bekräftat av polisen (Liebermann, SVT, 2017).

De val som public service gjort i samband med uttal från högerextrema har inte heller alltid fått det resultat man önskat, vilket kunnat bidra till att förtroendet minskat. Under en tv sänd valdebatt den 7 september 2018 fällde Jimmie Åkesson en kommentar om att invandrare inte kunde få jobb i Sverige därför att de inte passade in i samhället. SVT tog därefter avstånd från uttalandet, men kom senare att fällas i Granskningsnämnden, därför att avståndet ansågs strida

mot kravet på opartiskhet (SVT, 2018,02.18). Efter fällningen annonserade SVT att de skulle sluta med den typen av markeringar, men noterar också att de stod fast vid att Jimmie Åkessons uttalanden borde prövas mot demokratiparagrafen ”som innebär en skyldighet att markera mot uttalanden som står i strid med ”alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet” (Svensson, 2018).

4.2. Alternativ media

De alternativa nyhetskällorna återfinns både i fysisk och digital form och mest påtagligt är att de ofta tenderar att sakna autentiska källor, liksom att de för en politisk agenda där man med avsikt diktar samman artiklar för att vilseledda läsarna till att tro saker som passar upphovsmakarnas avsikter (Allcott and Gentzkow 2017, 213).

Alternativa medier började att förekomma under 1970-talet och var då mest förknippade med vänsterextrema rörelser (Holtz-Bacha, 2015, i Haller & Holt, 2019). I en studie gjord av Shelley Boulianne (2016) nämns det att texter på sociala medier i USA förekommer utan hänsyn till politisk hemvist och att det är ideologiska skillnader som påverkar snarare än partipolitisk hemvist. Liknande studier i Europa avslöjar dock att högerextrema politiker är mer aktiva på sociala plattformar än övriga (d.o.).

Termen alternativ media är egentligen svår att definiera, eftersom i princip all nyhetsmedia är alternativ i förhållande till varandra (Rauch, 2015, s. 125). Den mest vanliga generaliseringen av alternativ media är dock nyhetssidor med bristfällig källreferens och som drivs i ett politiskt syfte ofta för att tilltala en viss grupp av människor (Tandoc, Zheng & Ling, 2018, s. 138; Allport, 1937, s. 12).

Syftet med alternativa medier verkar primärt handla om att vinkla nyheter i avsikt att påverka opinionen mot invandring och att skapa en bild av att där finns ett hot i form av islamiseringen av europeiska stater (Holt & Haller, 2017, s. 43). Man anklagar traditionella nyhetsmedier för att sprida en subjektiv bild om invandrare där man inte presenterar all fakta samt att man inte låter personer med andra åsikter komma till tals (d.o.).

Typiskt för diverse grupper, såsom den tyska nationalistiska gruppen Pegida - Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes (Patriotiska européer mot islamisering av västvärlden) är att de säger sig stå på folkets sida och verkar för att slå in en kil mellan medborgarna och den grupp som de beskriver som Eliten, som är korrupt, maktfullkomlig och i förlängningen ett hot mot landet (Haller & Holt, 2019).

En röd tråd hos många av de alternativa medierna är att de traditionella medierna döljer eller förvränger fakta som inte sammanfaller med vad som anges som politiskt korrekt. Här i Sverige används exempelvis frasen åsiktskorridoren för att beskriva vad som är korrekt och inte korrekt att skriva om (Haller & Holt, 2019).

Fraser från politiker lyfts ur sitt sammanhang och efter att det placerats i en helt annan kontext har budskapet förvanskats så att det ursprungliga budskapet kommit att bli ett annat än vad det ursprungligen var avsett, och detta sprids sedan som fakta för att påvisa att politikern har en helt annan agenda än vad som tidigare presenterats (Sundell, 2020, s. 45).

Syftet är inte bara att utmåla politiker i dålig dager, utan också att skapa en bild av att vanliga människor och deras behov inte prioriteras (Bhat & Chadha, 2020). Exempel på detta är bensinupproret 2.0. som utmålar staten och skatterna på drivmedel som den huvudsakliga orsaken till att bränslekostnaderna är så pass höga, eller Frihetsrörelsen respektive Kavla ner, som båda driver kampanj mot vaccinering mot Covid-19 och ifrågasätter om viruset ens existerar. På sociala plattformar förklarar man att vaccinet är farligt och att medborgarna blir

försökskaniner, att det är bättre att bygga upp ett immunförsvar, samt är ett sätt för staten att styra och kontrollera befolkningen (kavlaner.se).

Det alternativa medier presenterar behöver inte nödvändigtvis vara osant, men genom att ta saker ur sin kontext och endast fokusera på en aspekt så förvränger man budskapet. Åsa Wikforss förklarar i antologin Fejk, filter och faktaresistens (2018, s. 17) att högerextrema krafter gärna nyttjar sig av partiellt sanna nyheter för att framställa en överdriven bild av hur situationen i landet ser ut – ofta i syfte att utmåla invandrare som de som ligger bakom en majoritet av brotten som förekommer i Sverige.

Några av de mer kända sidorna för svenska konsumenter är forumet Flashback och nyhetssidorna Samhällsnytt (tidigare Avpixlat) och Nya Tider, som båda förklarar att de erbjuder den kräsne läsaren ett bättre utbud än de traditionella utbuden. På Samhällsnytt står följande text att hitta där de beskriver sitt syfte: ”Vi specialbevakar de områden där etablissemangsmedia uppvisar underlåtenhetsförsyndelser, men fokuserar också brett på allmän nyhetsjournalistik. Dessutom gör vi regelbundet granskande och grävande filmreportage. Vår målsättning är att vara den publicistiska produkt som framtidens samhällsintresserade mediekonsumenter vill ha och har rätt att kräva” (https://samnytt.se/om-oss/).

En liknande beskrivning ger Nya Tider: ”Nya Tider är en nyhetstidning som granskar makteliten, besöker rättegångar och rapporterar de viktigaste nyheterna från Sverige och världen med unik information och från folkets perspektiv. Spännande läsning med ett politiskt inkorrekt och ärligt innehåll – som en riktig tidning ska vara. (https://www.nyatider.nu/om-nya-tider/). Nya Tider hade 2020 en upplaga på 7300 exemplar (Kantar Sifo, 2020).

Diverse nätforum blir ofta en samlingsplats för hatiska och rasistiska kommentarer och sedan 1998 finns därför BBS-lagen som gör administratörer för nätforum direkt ansvariga för de kommentarer som skrivs (lag (1998:112). Det innebar att i juni 2019 så fälldes administratören för sidan Stå upp för Sverige för att han inte raderade kommentarer som innehöll hets mot folkgrupp (Rapp, 2019).

Vilka som sprider hat över nätet är dock svårt att verkligen få begrepp om, då avsändarna döljer sig bakom anonymitet (von Krogh, 2016, s. 160). De som man kunnat tala med redovisar för en frustration över att inte bli hörda när de vill redovisa en åsikt. Man jämför sig med de killar som bränner bilar och att hat och hot är ett sätt att uttrycka sitt missnöje över att ingen vill se hur vanliga människor har det (d.o.).

Den som följer alternativa medier som Nya Tider och Samhällsnytt, eller forumet Flashback, riskerar att få en helt annan världsbild än den som väljer att inhämta sin information från traditionella medier som public service (Strömbäck, 2014, s. 75). Alternativa medier behöver dock inte nödvändigtvis vara något negativt, då de sociala medierna enligt forskning kan öka på det politiska intresset hos framförallt unga (s. 76). Problemet uppstår om de används för att sortera bort information (s. 77).

Att helt förkasta alternativa medier är inte heller möjligt, då de representerar åsikter från diverse kritiker, något som tydliggjorts via alla de poster förre presidenten Donald Trump gjorde på sociala plattformar som Twitter (Holt & Haller, 2017, s. 44).

Kapitel 5. Tillit

”Hög social tillit går hand i hand med exempelvis högt förtroende för demokratin, liksom med god ekonomisk utveckling” (Putnam 2000 i Nilsson & Möller, 2016 s. 231).

Där ställs höga krav på de traditionella nyhetsmedierna och det kanske högsta kravet är att man ska kunna tro på dem, och om inte det kravet uppnås så förlorar de till sist sitt värde (Weibull & Nilsson, 2000, s. 136).

Nedanstående punkter kommer att titta närmare på medial misstro och främlingsmotstånd, två faktorer som underminerar förtroendet för den traditionella nyhetsmedian. Även faktorer som konspirationsteorier, som ofta synliggörs i frågor kring klimatförnekelse och vaccinmotstånd kan vara del av tilliten, eller snarare bristen på denna. Den här studien fokuserar dock mer på det som är direkt kopplat till förtroendet för medier där klimatförnekelse och vaccinmotstånd mer associeras med andra institutioner i samhället.

5.1. Medial misstro

”De etablerade institutionerna ljuger – Folkhälsomyndigheten, regeringen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, tidningarna, Sveriges Television… Alla ljuger!” (Kadhammar, 2021).

Den mediala misstron handlar i första hand om en alienation mot den traditionella nyhetsmedian och en övertygelse om att journalisterna inte är sanningsenliga i sin skildring av de nyheter de presenterar. Orsakerna till detta kan vara att de tros ha egna agendor som de ser som viktigare än den korrekta skildringen (Tsfati 2003, s. 67 i Holt & Haller, 2017, s. 44).

Från extremhögern världen över avlossas anklagelser om att traditionell nyhetsmedia inte är pålitlig. Högerledare som Amerikas tidigare president Donald Trump, Brasiliens president Jair Bolsonaro och högerextrema partier som Alternative für Deutschland (AfD) och Sverigedemokraterna beskyller ofta den traditionella nyhetsmedian för att inte berätta sanningen utan endast presentera skrönor (Haller & Holt, 2019).

Nyhetsmedians granskning av makthavarna har intensifierats bland annat efter den så kallade Watergateskandalen på 1970-talet (Möller, 2000, s. 102). Detta bidrar till att behålla transparensen i samhället då sanningshalten i politikers uttalanden och handlingar granskas av journalister. Samtidigt med detta ställs journalisterna inför dilemmat att det de avslöjar också kan bidra till ett högre politikerförakt (d.o.) som inte på något vis gynnar demokratin.

Enligt McDonald Ladd upplevs obundna informationskällor som hotfulla av politiker som söker allmänhetens stöd, därför att de inte kan kontrollera vad som skrivs om dem. Av den orsaken gör de vad de kan för att se till att nyhetsmedierna inte verkar tillförlitliga (s. 12). Denna taktik användes som ett medel av Donald Trump för att amerikanska befolkningen inte skulle lita på nyhetsmedierna när de skrev negativa saker om honom (Mangan, 2018). Andra politiker har valt att tysta de neutrala kanalerna eller försökt kontrollera dem (McDonald Ladd, 2010, s. 12).

Misstroende mot den traditionella nyhetsmedian är ingenting nytt, utan har förekommit under en lång tid, både från vänster och höger, och anklagelserna har ofta handlat om att den har stöttat etablissemanget och gett en legitimitet åt det kapitalistiska systemet (Holt, 2017, s. 121). Man kan också dra jämförelser med Gramscis teorier om hegemoni där elitens värderingar och intressen förmedlas via media (s. 122), och från högern har många anklagelser genom åren handlat om att den traditionella nyhetsmedian är vänsterstyrd och söker indoktrinera medborgarna (Arkeby & Bengtsson, 2021).

Sociala plattformar används för att sprida felaktig information när falska citat skapas (Sundell, 2020, s. 45) och delas vidare som en sanning. Efter terroristattacken i Stockholm den 7:e april 2017 manipulerades bilder från innerstaden för att utpeka muslimska människor som oberörda av det som hade skett, orsaken förstås för att skapa en ilska mot den gruppen (Ahlström, DN, 2017).
Främsta orsaken till att man gör på så vis är att studier visar att information som påverkar våra känslor slår sig fast hårdare än annan fakta och därför har vi också lättare att ta till oss de fejkade nyheterna då de siktar in sig hos oss på ett psykologiskt plan, där vi bortser från det rationella (Wikforss, 2018, s. 20).

Våren 2016 gick en man till attack med kniv på Ikea i Västerås och en debatt uppstod på internetforumet Flashback (Holt, 2016). I debatten avslöjades nationaliteten på förövaren snabbt, och en stor ilska riktades mot de traditionella nyhetsmedierna därför att de inte avslöjade nationaliteten. Till slut valde dagspressen att gå ut med namn och nationalitet och Aftonbladets dåvarande redaktör Jan Helin förklarade att man beslutat att presentera uppgifterna om den misstänkte mannen för att inte ge mer bränsle till anklagelserna om att man mörkade sanningen (Helin, 2015 i Holt, 2016).

Det finns en utbredd föreställning om att alternativa medier är något som bara förknippas med högerextrema partier, men en studie genomförd i Sverige där man intervjuat personer som tar del av migrationskritiska sidor avslöjar att där faktiskt finns en spridning från vänster till höger (Holt, 2016). Vad de dock alla har gemensamt är att de hyser en stark misstro mot migrationen och på det vis som migrationen framställs i den traditionella nyhetsmedian (Haller & Holt, 2019).

Inom de alternativa medierna återkommer ofta misstankar om en statlig konspiration, framförallt att media och politiker mörkar sanningen om migrationen och hur stor del av alla brott som förekommer utförs av invandrare. Inte sällan ifrågasätter man journalister och forskare och bestrider vad de säger när detta inte överensstämmer med den världsbilden man skapat sig. Enligt Björn Häger är övertygelsen om konspirationer så pass stark att inga argument, oavsett hur mycket fakta som läggs fram, kan omvända förvissningen att där finns ett hemligt avtal mellan journalisterna om att skydda invandrarna (Häger, 2016, s. 22).

5.2. Främlingsmotstånd

2015 tog Sverige emot drygt 162 000 personer mot det som anses vara det normala på cirka 25 000 personer (Granestrand, 2016, s. 72). Den stora flyktingströmmen möttes med stor oro och även ilska från många håll. En Sverigedemokratisk ledamot i Åstorps kommunfullmäktige skyllde en stor del av den höga flyktingtillströmningen på att Sverige har så generös dagpenning, till skillnad mot exempelvis Tyskland och Danmark (Jeppson, 2015) och många har uttryckt en frustration över att skattepengar ska behöva gå till ”folk som inte betalar och gör rätt för sig” (Granestrand 2016, s. 73)

Under en tv-debatt 1993 angav Bert Karlsson, som då var en av två partiledare för det främlingsfientliga partiet Ny Demokrati, att det hade förekommit ett möte med svenska journalistklubben i Saltsjöbaden 1987 där man kommit överens om att inte skriva sanningen om invandringen och endast skriva positiva saker (Häger, 2016, s. 20).

Granestrand ger ett visst bifall till Bert Karlssons påstående, då han i sin text förklarar att journalister har en överenskommelse om att inte ställa kritiska frågor till politikerna i det känsliga område som reglerad invandring utgör (2016, s. 80).
Ett par exempel lämnas på brister från medias sida i frågan om ämnen som rörde migrationen, exempelvis att tidigare statsminister Fredrik Reinfeldt bemöttes med stark kritik då han presenterade uppgifter om att utlandsfödda stod för en alarmerande stor andel av de som inte

befinner sig i arbete. Enligt Granestrand fokuserade man mer på vad man upplevde som en skuldbeläggning av invandrare än på själva problemet (s. 81).

Inte heller granskades konsekvensen av migration och integration från medialt håll, framförallt saknades en utvärdering av hur stora belopp i statsbudgeten som lades på området migration och integration (s. 82). Denna tystnadskultur som varade kan på många sätt ge dem som kritiserar den traditionella median rätt då de anklagar media för att mörka problem.

Kapitel 6. Vad vet vi om vilka faktorer som påverkar medieanvändning?

6.1. Länken mellan medieförtroende och nyhetsanvändning

Där finns en viktig symbios mellan nyhetsanvändning och förtroendet för nyhetsmedian. Median behöver kunna informera användaren om vad som händer, men mottagaren måste också använda och lita på den information som utlämnas (Strömbäck et.al. 2020). Hur starkt förtroende man har för olika former av media beror till stor del av hur pass mycket den nyttjas. Ju mer exponering man har med en särskild nyhetskälla desto mer ökar det upplevda förtroendet (Weibull & Nilsson, 2000, s. 146). Med så många alternativa mediekällor som finns i världen idag är det viktigare än någonsin att den traditionella nyhetsmedian åtnjuter ett starkt förtroende, eftersom deras publik annars kan söka sin information hos andra källor (Strömbäck et.al. 2020).

Misstroendet mot nyhetsmedian går att jämföra med synen på styret. Gramsci tog i sina texter upp det faktum att där måste finnas en statsapparat med kulturella institutioner som skolor, tidningar och kyrkor vars syfte är att hålla medborgarna lugna (Holt, 2016, s. 122). Det mediala misstroendet handlar alltså mycket om en negativ syn på statsmakten som en elit, och att nyhetsmedier bidrar till att bibehålla denna elit och förmedlar dess vilja till befolkningen (s. 119).

En bidragande faktor till de problem som den traditionella nyhetsmedian upplever är vad som benämns kunskapsresistens där det idag finns en större spridning bland människors åsikter att inte ens information kan bevisa motsatsen (Wikforss, 2020 s. 34). Denna kunskapsresistens blir ganska evident då människor i vissa fall väljer att inte tro på den information de får om den inte passar med deras världsbild (Oscarsson, Strömbäck & Jönsson 2021, s. 235 - 236).

Här i Sverige ses denna polarisering bl.a. i flyktingfrågor (Wikforss, 2020 s. 34) men också i frågan om förtroendet för nyhetsmedier, där det förekommer differenser utifrån vilka frågor som berörs. Public service har generellt ett högt förtroende, men när flyktingfrågor behandlas så sjunker förtroendet snabbt, framförallt hos väljare som identifierar sig på den högra skalan politiskt (s. 38). Det finns en utbredd bild av att nyhetsmedian är vänstervriden och att journalisterna förmedlar politiska åsikter i sina artiklar, även fastän de inte skriver något som egentligen är felaktigt (Ericsson, 2017, s. 169).

6.2 Länken mellan medieförtroende och alternativ nyhetsanvändning

Rent generellt så tycks människor vända sig till de alternativa nyhetsmedierna när de förlorar förtroendet för de traditionella nyhetsmedierna, men en misstro för den traditionella nyhetsmedian innebär också en tappad tillit till statsmakten, eftersom det är medians roll att granska denna (Tsfati & Ariely, 2013). Med all den information som finns tillgänglig ute på sociala plattformar resonerar författarna att det finns en hög sannolikhet för att konsumenter exponeras för nyheter och information som strider mot vad som rapporteras av traditionell nyhetsmedia och att denna exposition även kan påverka förtroendet för den traditionella nyhetsmedian (d.o.). Enligt Uslaner (2002) påverkas förtroendet för andra utifrån hur vi upplever att andra människor agerar mot oss. Känner vi att vi utnyttjas och utsätts för vilseledande information så ökar också sannolikheten för att vi ska känna en större misstro mot den fakta vi får (Tsfati & Ariely, 2013).

Utifrån åsikten att den traditionella nyhetsmedian är en del av eliten så har de alternativa nyhetsmedierna kommit att bli ett sätt att på kulturell väg bekämpa statsmakten (Holt, 2016, s. 123). Alternativa mediekällor söker därför att förmedla ett budskap om att den traditionella median framhäver viss information som anses acceptabelt inom ”åsiktskorridoren” och förvränger annan fakta i syfte att förvrida sinnet hos mottagaren. Syftet med detta är att ge

mottagaren en känsla av att det fria ordet inte existerar, att man inte får tänka fritt och att demokratin inte fungerar som den borde (s. 125). Holt betonar att misstro mot nyhetsmedia inte är synonymt med att ha en politisk agenda och att man ska skilja på mediekritik och mediemisstro. Mediekritik är aldrig fel utan tvärtom en nödvändighet för att förbättra kvalitén på utbudet, medan mediemisstro ofta har en ideologisk grund (s. 128 - 129).

Tidigare ministern Lena Adelsohn Liljeroth och tidigare moderate partiledaren Ulf Adelsohn förklarade i en intervju med Dagens Nyheter 2016 att de upplevde tydliga tendenser på att dagspressen mörkar fakta om invandringen och detta resulterade i att de istället besökte Avpixlat för att se vad dessa skrev. Orsaken till att median valde att förtiga informationen berodde enligt makarna på att det var vänsterfolk som skrev (Kleen & Nantell, 2016).

I den intervjuundersökning som Kristoffer Holt genomförde framkom att merparten av de representanter från den alternativa median han talade med ansåg att där fanns en medveten mörkläggning från journalister i dagspressen och att de etiska riktlinjerna användes som ett svepskäl för att inte behöva berätta när det var invandrare som låg bakom våldsbrott (Holt, 2016, s. 135). I intervjuerna framkom också att de upplevde att alternativmedia finns därför att vanlig nyhetsmedia är bristfällig och därför anses den alternativa median behövas för att komplettera dem (s. 145).

Då nyhetsmedian gör fel är hanteringen av detta extremt betydelsefullt. Det sättet man bemöter kritik kan skapa en bild utåt av att man försöker skydda sig och vilseleda kritiker (Lind, 2017, s. 178). Ser vi då tillbaka på vad som brukar uppmärksammas som en grundläggande orsak till att konsumenterna vänder sig till alternativa nyhetsmedier så lyfts mörkandet av sanning fram som ett motiv. Precis som företag och olika organisationer så måste medier kunna hantera förtroendekriser på ett bra sätt och bemöta dem på ett sätt att tilliten kan bibehållas eller repareras, annars tappar man snabbt sitt existensberättigande (s. 183). Felen som görs, är att man vägrar ta ansvar för vad som publicerats, skyller ifrån sig eller söker blanda bort korten genom teknikaliteter (d.o.).

Om nyhetsmedia inte kan hantera kritik, eller kritisera sitt eget arbete kan man faktiskt förstå att konsumenterna istället vänder sig till nyhetssidor som säger sig granska den traditionella nyhetsmedian och lyfter den kritik som de själva inte vill göra. Edvard Lind nämner i sin artikel Konsten att skapa förtroende (2017, s. 185) att när nyhetsmedian avfärdar kritiker som nättroll eller för att ha en politisk agenda bakom sin kritik så undergräver de också sin egen trovärdighet eftersom man avfärdar en viktig debattfråga.

Kapitel 7. Data och metod

Det här är en förklarande studie som tar hjälp av kvantitativ statistik för att söka hitta en orsak till de motivationsfaktorer som driver människor till att läsa alternativa medier. Som nämnts tidigare finns där en misstro hos vissa konsumenter om att den traditionella nyhetsmedian inte är sanningsenlig och att de därför vänder sig till alternativa källor. Jag vill försöka finna bevis för att där finns ett statistiskt samband mellan dessa påståenden och vilka slutsatser som går att göra utifrån resultatet.

Den statistiska data som studien använder sig av är hämtad från SOM-institutets undersökning från 2020, där de frågor som direkt rör förtroendet för nyhetsmedier samt om man tar del av nyheter via sociala medier som Flashback och Nya Tider utgör underlaget för statistiken. Likaså tittar jag på kategorierna nyheter och medier, men också politik, samhälle & demokrati.

SOM-institutet har genomfört undersökningar sedan 1986 med fokus på samhälle, opinion och medier. Genom reguljära enkätstudier når man ut till mer än 30 000 slumpmässigt utvalda personer och får därigenom en exakthet i sin statistik som få andra mätningsföretag kan uppvisa. Eftersom undersökningarna har genomförts under så lång tid är där också möjligt att mäta hur svenska folkets åsikter och vanor ändrats under tid.

Sex olika formulär sänds regelbundet ut till hushåll där respondenterna får svara på ett urval av de frågor som finns tillgängliga. För att kunna mäta mina variabler har jag därför utgått från formulär 6 som har 1863 svaranden och som alla besvarat de frågor som rör mitt forskningsområde. Detta gör att det blir lättare att kategorisera respondenterna i grupper där det går att se likheter och olikheter (Jacobsen, 2012, s. 189).

För att variablerna ska kunna bli mätbara måste de operationaliseras. Detta har gjorts genom att de frågor jag använder mig av utgörs av enkätfrågor som ställts till ett slumpvis urval av svenska folket och berör deras uppfattning om nyhetsmedier, politik och samhälle. Att enkäten har flera svarsalternativ gör det möjligt att fånga in variationerna i respondenternas svar så att dessa empiriskt kan mätas (Esaiasson et.al. 2017, s. 56 - 58). Då all statistik inhämtas från SOM-institutets enkätundersökningar så får också min forskning en god extern validitet då den utgörs av en relevant andel av befolkningen (s. 59).

7.1. Den oberoende variabeln

För att kunna mäta orsakssambandet mellan ett bristande förtroende för den traditionella nyhetsmedian och tendensen att vända sig till alternativa medier utgår jag från tesen att det är ett bristande förtroende som påverkar motivet att läsa alternativa medier och söker finna om där finns ett empiriskt stöd för sambandet (Esaiasson et.al. 2017, s. 80). Där finns inget stöd i forskningen för någon kontrafaktisk situation, dvs att man tappar tron för den traditionella nyhetsmedian efter att ha läst alternativa medier, och därför anges det bristande förtroendet för nyhetsmedia som den oberoende variabeln, alltså den variabel som förväntas påverka benägenheten att läsa och tro på alternativa medier.

7.2. Den beroende variabeln

Det påstående jag försöker få bekräftat är medborgarnas benägenhet att frekvent ta del av alternativa medier och att den variabeln påverkas av hur förtroendet för den traditionella nyhetsmedian ser ut (Esaiasson et.al. 2017, s. 51). Läsande av alternativa medier är alltså beroende av hur starkt misstroendet för den traditionella nyhetsmedian är. Ju mer misstro man upplever desto mer påverkas också tendensen att vända sig till alternativa medier.

Figur 7.1.

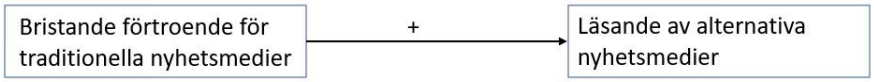

Kommentar figur 7.1. Den teori som ska prövas är att ju svagare förtroende man upplever för de traditionella nyhetsmedierna, desto mer ökar sannolikheten för att man istället vänder sig till alternativa medier. Om resultatet i det prövade sambandet visar positivt verifieras hypotesen att ett svagt förtroende för nyhetsmedier ökar sannolikheten att man frekvent läser alternativa medier, men visar sambandet negativt så kan inte hypotesen bestyrkas.

7.3. Kontrollvariabler

För att pröva den oberoende variabelns säkerhet och minska risken för att få ett spuriöst samband (Esaiasson et.al. 2017, s. 86) lägger jag också till ett antal kontrollvariabler till den kausala mekanismen för att kontrollera om sambandet mellan mina två variabler kan påverkas av ytterligare faktorer. Då jag i mina resultat använt mig av multipla regressioner finns där behov av att mäta värdet från fler än en oberoende variabel för att se hur dessa påverkar den beroende variabeln, och på sätt också stärka det samband som ska prövas och utesluta ett spuriöst samband (s. 393).

Figur 7.2.

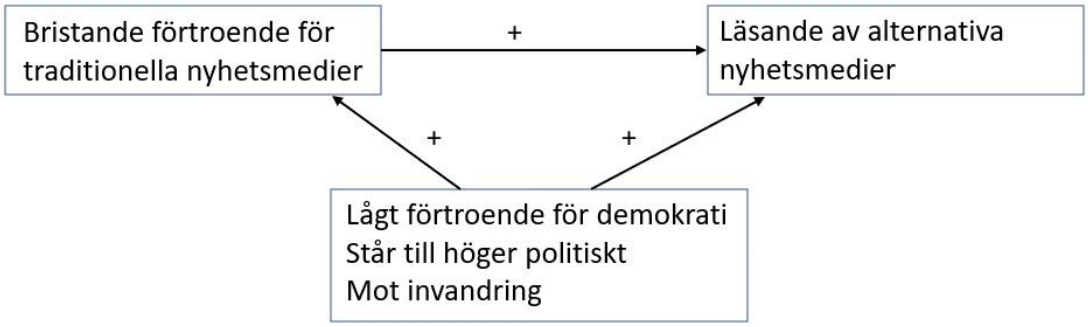

Kommentar figur 7.2. De kontrollvariabler jag tillför mekanismen ger en större möjlighet att mäta orsakerna till förtroende för traditionella medier och om detta i sin tur påverkar exponeringen av alternativa medier. Genom att mäta styrkan i sambandet mellan kontrollvariablerna och den oberoende liksom den beroende variabeln ökar möjligheten att kunna utröna i vilken riktning påverkan i den kausala mekanismen rör sig. Hypotesen som ska prövas är att lågt förtroende för demokrati, att man står till höger politiskt och är emot invandring ska få ett positivt utslag då det provas mot såväl misstron för de traditionella nyhetsmedierna, och läsande av alternativa nyhetsmedier. På så vis bekräftas hypotesen att en brist på förtroende för de traditionella nyhetsmedierna ökar benägenheten att vända sig till alternativa nyhetsmedier såsom Nya Tider och Flashback för att inhämta sin information.

Kapitel 8. Resultat

För att kunna få ett svar på om där finns ett samband mellan ett bristande förtroende för de traditionella nyhetsmedierna och att ta del av alternativa medier behövs först förtroendet för nyhetsmedian mätas. Detta görs genom att undersöka olika faktorer som bygger upp förtroendet. Som redan uppmärksammats tidigare i uppsatsen så finns där starka kopplingar mellan förtroendet för nyhetsmedia och demokrati, liksom också att konsumenternas politiska hemvist influerar förtroendet. Av intresse är också vilka krav som konsumenterna förväntar sig av public service och morgontidningar.

Ska man mäta förtroende behöver man vid en mätning få klargjort hur väl de tillfrågade upplever att en institution fungerar, hur pass beroende man upplever att man är av den och en tredje faktor är den ställning som institutionen har i samhället (Andersson & Weibull, 2017, s. 53 – 54). Av det skälet prövas mediaförtroendet inte bara mot politiska faktorer utan också mot hur väl respondenterna upplever att kravet på tillförlitlighet uppfylls.

Därefter prövas mediaförtroendet mot våra vanligaste former av nyhetsmedier som public service, och Dagens Nyheter liksom de två tillgängliga alternativa valen Nya Tider och Flashback. På så vis kan studien förtydliga effekten som förtroende har på såväl de traditionella som de alternativa medierna.

Samtliga mätningar görs genom en multipel regressionsanalys som tillåter flera variabler (Esaiasson et.al. 2017, s. 391) där den bivariata modellen prövar den beroende och den oberoende variabeln, vartefter man sedan lägger till flera kontrollvariabler som talar om för oss hur effekten påverkas av fler förklaringseffekter (s. 393). Alla ickesvar har kodats bort.

Tabell 8.1.

Tabell 1	Beroende variabel: Mediaförtroende							
	Modell 1		**Modell 2**		**Modell 3**		**Modell 4**	
	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde
Nöjd med demokratin	0,45	0,00	0,44	0,00	0,42	0,00	0,40	0,00
Politiskt intresse			0,05	0,01	0,05	0,01	0,05	0,01
Vänster-höger					0,08	0,00	0,06	0,00
Inställning kring migr.							0,04	0,00
_cons	1,09		0,99		0,79		0,73	
R2	0,22		0,22		0,24		0,25	
Antal observationer	1,801		1,795		1,769		1,733	

Kommentar tabell 1: I denna första tabell prövas mediaförtroende (f8) mot variablerna nöjd med demokratin samt mot tre frågor rörande politik. Den beroende variabeln har fyra svarsalternativ som går från mycket stort förtroende till mycket lågt förtroende och två mellanliggande skalor som är ganska högt förtroende och ganska lågt förtroende.
Politiskt intresse (f19) har också den fyra svarsalternativ liknande den om mediaförtroendet med fyra alternativ där graden av intresse anges, medan frågan om var man placerar sig politiskt (f35) har fem alternativ som spänner sig från klart till vänster, något till vänster, varken till vänster eller höger, något till höger och klart till höger. Det sista alternativet (f49m) ingår i en frågeställning om aktuella samhällsfrågor där respondenten begärs att ta ställning till en fråga om att ta emot fler flyktingar i Sverige. Där finns fem svarsalternativ med valmöjligheterna mycket bra förslag, ganska bra förslag, varken bra eller dåligt förslag, ganska dåligt förslag och mycket dåligt förslag.
Resultatet visar att samtliga variabler har ett positivt samband med mediaförtroende, och det starkaste sambandet utgörs av en stark känsla av nöjdhet med demokratin. Utifrån hur frågorna är ställda kan vi därför dra slutsatsen att ju mer åt vänster man står politiskt och om man är positiv till att ta emot flyktingar, desto större förtroende har man för nyhetsmedier. Hos dessa finns alltså inte någon tro om att fakta och information förvrängs.

Tabell 8.2.

Tabell 2	Beroende variabel: Mediaförtroende							
	Modell 1		**Modell 2**		**Modell 3**		**Modell 4**	
	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde
Bra bakgrund	0,34	0,00	0,33	0,00	0,33	0,00	0,31	0,00
Väl informerad			0,01	0,49	0,02	0,42	0,06	0,00
Uppmärksammad					-0,01	0,58	0,01	0,25
Viktigt							-0,16	0,00
_cons	1,35		1,34		1,36		1,75	
R2	0,26		0,26		0,26		0,32	
Antal observationer	1,779		1,764		1,744		1,731	

Kommentar tabell 8.2: I den här tabellen beräknas mediaförtroende mot vad konsumenterna upplever som viktigt när de tar del av olika medier. De oberoende variablerna består av frågeställningarna. Svenska nyhetsmedier ger ofta en bra bakgrund till vad som hänt (f7a), Jag gillar att hålla mig informerad om vad som händer i samhället (f7b), Sociala medier gör mig ofta uppmärksam på viktiga nyhetshändelser (f7c) och Sådant jag tycker är viktigt tas sällan upp i nyheterna (f7d). Samtliga frågor har fem svarsalternativ som löper från Instämmer helt, instämmer delvis, instämmer knappast, instämmer inte alls och ingen uppfattning.

Vad tabellen visar är att många tillfrågade anser att det är viktigt att man får en bra bakgrund, att man vill hålla sig väl informerad om vad som händer i samhället liksom att det man anser är viktigt tas upp i nyheterna, men att de inte upplever att social media klarar att göra en uppmärksam på vad som händer i samhället.

Vi har därmed fått ett ganska bra underlag för hur medieförtroendet ser ut; att demokrati och politisk åskådning har påverkan, liksom inställningen till migrationen och att man har en förväntan om att kunna bli väl informerad om när något händer.

Utifrån detta kommer nu de vanligaste formerna av nyhetsmedia, samt alternativ media att prövas som den beroende variabeln.

Tabell 8.3.

Tabell 3	Beroende variabel: Sveriges Radio							
	Modell 1		**Modell 2**		**Modell 3**		**Modell 4**	
	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde
Mediaförtroende	0,39	0,00	0,35	0,00	0,31	0,00	0,31	0,00
Politiskt intresse			0,43	0,00	0,43	0,00	0,43	0,00
vänster-höger					0,10	0,01	0,06	0,19
inställning kring migr.							0,06	0,13
_cons	3,75		2,90		2,67		2,59	
R2	0,03		0,07		0,08		0,08	
Antal observationer	1,436		1,428		1,414		1,387	

Kommentar tabell 8.3: Här provas Sveriges Radio, en del av vår public service, mot faktorer som mediaförtroende, politiskt intresse, hur man står politiskt och inställningen rörande mottagning av flyktingar. Frågeställningen som den här studien bygger på handlar om hur ofta man tar del av Sveriges Radio över internet, så det är inte omöjligt att siffrorna skulle vara annorlunda om de provades mot hur frekvent man lyssnar på nyheterna på radio.

Som tabellen visar så finns där positiva samband i alla kategorier, men p-värdet på hur man står politiskt och vilken inställning man har kring migrationen står ut i sista modellen och är alltså inte lika statistiskt signifikanta som övriga siffror då slumpen i utfallet är alldeles för hög.

Tabell 8.4.

Tabell 4	Beroende variabel: Sveriges Television							
	Modell 1		**Modell 2**		**Modell 3**		**Modell 4**	
	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde
Mediaförtroende	0,44	0,00	0,40	0,00	0,39	0,00	0,39	0,00
Politiskt intresse			0,43	0,00	0,44	0,00	0,44	0,00
vänster-höger					0,02	0,64	0,01	0,79
inställning kring migr.							0,02	0,60
_cons	3,14		2,27		2,20		2,14	
R2	0,03		0,06		0,06		0,06	
Antal observationer	1,453		1,446		1,432		1,404	

Kommentar tabell 8.4: Liksom föregående tabell så är sambandet mellan Sveriges Television och mediaförtroende högt, så också det politiska intresset, medan siffrorna för var man står politiskt och inställningen kring migrationen är svagare. Vi ser återigen ett högt p-värde för de två sistnämnda variablerna vilket anger att den statistiska osäkerheten är alldeles för stor för att dessa siffror ska kunna vara signifikanta. Där går alltså inte att med säkerhet fastslå att den politiska hemvisten eller inställningen kring migration har någon påverkan på det förtroende man har för public service.

Även här rör frågeställningen hur ofta respondenterna tar del av Sveriges Television över internet, och värdet skulle kunna bli ett annat om den hanterade hur ofta nyheterna ses på tv.

Tabell 8.5.

Tabell 5	Beroende variabel: Dagens Nyheter							
	Modell 1		**Modell 2**		**Modell 3**		**Modell 4**	
	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde
Mediaförtroende	0,29	0,00	0,24	0,00	0,23	0,00	0,20	0,00
Politiskt intresse			0,49	0,00	0,49	0,00	0,48	0,00
vänster-höger					0,07	0,04	0,00	0,96
inställning kring migr.							0,14	0,00
_cons	4,32		3,33		3,14		2,92	
R2	0,02		0,08		0,09		0,10	
Antal observationer	1,443		1,437		1,425		1,399	

Kommentar tabell 8.5: Förtroendet för morgon- och dagstidningar är svagare hos befolkningen än vad den är för public service. För den här studien är det dock av betydelse att komma ihåg att frågeställningen berör hur ofta man läser nyheterna på internet och det är inte omöjligt att siffrorna skulle kunna vara annorlunda om man mätte hur ofta man läser pappersupplagan. Siffrorna skulle därför kunna vara såväl starkare som svagare.
Liksom i de två tidigare mätningarna så finns en statistisk osäkerhet i frågeställningen om var man står politiskt.

I nästa del tittar vi på hur Nya Tider och Flashback står sig mot frågeställningarna om mediaförtroende, nöjdhet med demokratin, politisk ställning och inställning kring migration. Eftersom svarsalternativen i SOM-institutets frågor går från lågt till högt så kommer det trots den huvudsakliga frågans utformning vara styrkan på förtroendet för media som mäts mot övriga variabler och utifrån resultaten kan en slutsats dras om huruvida påståendet i hypotesen får stöd eller inte.

Tabell 8.6.

Tabell 6	Beroende variabel: Nya Tider							
	Modell 1		**Modell 2**		**Modell 3**		**Modell 4**	
	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde
Mediaförtroende	-0,30	0,00	-0,31	0,00	-0,30	0,00	-0,30	0,00
Politiskt intresse			0,12	0,00	0,12	0,00	0,13	0,00
vänster-höger					-0,04	0,03	-0,02	0,26
inställning kring migr.							-0,04	0,07
_cons	6,34		6,10		6,19		6,25	
R2	0,06		0,07		0,08		0,08	
Antal observationer	1,622		1,616		1,598		1,566	

Kommentar tabell 8.6: Här görs nu mätningen mot den första av våra två alternativa medier och siffrorna som uppvisas är annorlunda mot de som redovisats då public service och Dagens Nyheter har provats mot mediaförtroende. Som väntat så uppvisas ett negativt samband mellan mediaförtroende och läsande av Nya Tider, vilket validerar hypotesen om att har man ett svagt förtroende för de traditionella medierna, så läser man i större utsträckning alternativa nyhetsmedier. Inställningen kring migrationen uppvisar också ett negativt samband vilket går i linje med att skildringen av migrationen i media influerar valet att vända sig till alternativa medier. Siffrorna är dock långt ifrån så kraftiga som hade förväntats.

Övriga siffror visar något överraskande att det politiska intresset inte har så stark påverkan som skulle kunna förväntas. Peter Dahlgren fastslog att det var de som hade stort intresse för politik som oftast tenderade att läsa alternativa medier (2018, s. 47) men trots att sambandet är positivt så verkar det vara andra faktorer som influerar i högre grad.
Även här visas ett stort p-värde för var man ställer sig politiskt, även om den statistiska osäkerheten inte är lika stor som i tidigare tabeller. Där går alltså inte att få stöd för att de som kategoriserar sig till höger politiskt skulle vara de som var mest kritiska till traditionella nyhetsmedier.

Tabell 8.7.

Tabell 7	Beroende variabel: Flashback							
	Modell 1		**Modell 2**		**Modell 3**		**Modell 4**	
	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde	b-värde	p-värde
Mediaförtroende	-0,18	0,00	-0,19	0,00	-0,18	0,00	-0,18	0,00
Politiskt intresse			0,07	0,00	0,07	0,00	0,08	0,00
vänster-höger					-0,02	0,16	-0,01	0,51
inställning kring migr.							-0,03	0,17
_cons	6,00		5,85		5,90		5,95	
R2	0,03		0,03		0,03		0,03	
Antal observationer	1,611		1,605		1,586		1,554	

Kommentar tabell 8.7: I den här tabellen är det forumet Flashback som prövas mot mediaförtroendet. Liksom föregående tabell där Nya Tider mättes, så uppvisas ett negativt samband mellan ett mediaförtroende och läsande av Flashback, men siffrorna är inte lika starka som för Nya Tider. Siffrorna för Flashback visar visserligen samma tendenser som för Nya Tider, men de är svagare, vilket kan bero på att Flashback är ett forum medan Nya Tider är en nättidning. Det är inte osannolikt att Flashback har en lite annan spridning på sina besökare och att det påverkar hur siffrorna ser ut.

Återigen måste p-värdet för hur man ställer sig politiskt tas i betraktelse. Liksom i mätningen för Nya Tider uppvisas ett väldigt högt värde, alltså är dessa siffror svåra att bekräfta.

Kapitel 9. Diskussion

Statistiken från SOM-institutets undersökning 2020 visar att hypotesen om att ett svagt förtroende för den svenska nyhetsmedian ökar tendensen att exponera sig för alternativ media stämmer. Likaså finns där ett starkt samband mellan hur nöjd man är med demokratin och hur starkt förtroende man har för den svenska nyhetsmedian.

Från tabellerna är det också tydligt att konsumenterna känner att det är viktigt att de får en bra bakgrund till vad som hänt och att de gärna vill känna sig väl informerade om vad som händer i samhället. Dock så upplever de att sociala medier är sämre på att uppmärksamma dem när något händer och att dessa sällan tar upp det som upplevs som viktigt.

Föreställningen att den politiska hemvisten påverkar förtroendet för svensk nyhetsmedia kan inte bekräftas. Den statistiska osäkerheten är alldeles för stor för att det ska kunna gå att dra några slutsatser om att misstron mot nyhetsmedian skulle bli högre ju större samhörighet man känner med högerpartier, även om resultatet ser ut att gå i linje med den hypotes som studien avsåg att prova.

Inte heller verkar inställningen kring migrationen ha så pass stor influens på valet att vända sig till alternativ media som förväntat. Den visar ett positivt samband med public service och Dagens Nyheter och ett negativt samband då den prövas mot Nya Tider och Flashback. Siffrorna är dock väldigt svaga oavsett vilken medieform de prövas mot. Värt att påpeka här är att den statistiska osäkerheten är hög i alla avseenden förutom i prövningen mot Dagens Nyheter. Varför siffran är mer säker i jämförelsen mot Dagens Nyheter går inte att svara på.

Vad den här studien har kommit fram till är att det försvagade förtroendet för nyhetsmedia vanligtvis uppstår då dess mottagare av varierande skäl kommit att tro att viss information, ofta rörande migration mörkas ned. Där finns också konspirationsteorier, som nu under rådande pandemi, där man inte litar på texter om vaccin och dess verkan, utan tror att de är en del av en politisk agenda. Median blir på detta vis en megafon för en stat som man kommit att bli övertygad om försöker styra sin befolknings beteende. Då man övertygat sig om att varken public service eller daglig press förmedlar en sann bild söker man sin information på annat håll och landar då hos alternativa medier som utger sig för att lägga fram sanningen snarare än den uppdiktade bild som de uppger att staten önskar presentera.
Fastän de alternativa medierna sällan verifierar sina uppgifter så bekräftas ändå den bild som läsaren bildat sig, och därmed tror man också på dess legitimitet. Bland annat därför att den etablerade median – den som man kommit att misstro – avfärdar all kritik som presenteras från de alternativa källorna och framstår därmed som trångsynt.

Sammanfattningsvis uppstår här länken mellan det bristande förtroendet för nyhetsmedier och exponeringen av alternativa medier.

En fråga som måste behandlas utifrån den kausala modellen som presenterades i figur 7.2. är om de variabler som används för kontroll för den kausala mekanismen för egen del kan leda till att man väljer att ta del av alternativa medier, det vill säga att förtroendet för den traditionella nyhetsmedian inte påverkar valet att vända sig till alternativa mediekällor. Likaså om modellen skulle kunna gå åt motsatta hållet.

Där finns inget i forskningen som bestyrker att detta skulle kunna vara en möjlighet. I princip alla texter, inklusive den intervjustudie som Kristoffer Holt företog, lyfter att konsumenterna ifrågasätter kvalitén hos medierapporteringen och vänder sig sedan till den alternativa median för att få en annan bild. Makarna Adelsohns historia om att de går in på Avpixlat för att se vad de skriver efter att där förekommit ett våldsdåd tycks vara normen för många (Kleen & Nantell, 2016). Man tycker inte att där skrivs nog i de traditionella nyhetsmedierna och då söker man sig till andra källor.

Vart man går vidare från den här studien är svårt att avgöra. Naturligtvis är behovet av en noggrann journalistik något som inte behöver diskuteras. Vi behöver mindre av sensations- och katastrofjournalistik (Andersson, 2021, s. 19; Bjereld, 2016, s. 95) men många av de människor som redan bestämt sig för att de ska misstro journalisterna och den traditionella median kommer sannolikt inte ändra sig även om innehållet blir skarpare. Alternativa nyheter är något som inte kommer att försvinna, men ett sätt att hantera dessa på är det vis man bemöter dem. Kristoffer Holt nämner att representanter för alternativa nyhetssidor upplever att mycket kritik riktas mot dem, men de bjuds aldrig in till diskussioner för att försvara sin ståndpunkt (2016, s. 134). Där finns också tendenser att när väl kritik tas upp, så buntas opponenterna samman med extremister vilket för många upplevs som ett bekvämt sätt att slippa bemöta kritiken (Ericsson, 2017, s. 170). Allt detta visar att debattklimatet i Sverige behöver förändras och bli mindre polariserat.

Kapitel 10. Begränsningar i studien

Där har funnits ett antal begränsningar som påverkat vad för resultat den här studien kunnat uppvisa. Bland annat går det inte att klargöra vad det egentligen är som de respondenter som uppger sig för att sakna förtroende för den traditionella nyhetsmedian upplever är bristfälligt i rapporteringen. Utifrån den forskning som finns att tillgå verkar det vara hur migration och integration behandlas och det är inte helt omöjligt att det är det misstroendet som speglas i de svar som har lämnats i SOM-institutets undersökning. Man bör också komma ihåg att man bara kan ge svar utifrån det vis som undersökningen ställer frågor och många frågor är svårtolkade.

För att få mer djuplodande svar krävs följdfrågor, kanske till och med intervjuer där respondenterna får berätta varför de känner på ett särskilt vis, men den här undersökningens tidsramar lämnar inte utrymme för några intervjuer.

Frågeställningar som hade kunnat vara intressanta att få svar på är den demografiska spridningen bland respondenterna; var bor de, vad har de för utbildning, och hur ser deras ekonomi ut?
Tidigare forskning anger att den socioekonomiska situationen har stor betydelse för missnöje och man pekar ut brister i systemet och strukturen som den grundläggande orsaken till att saker inte fallit ut som förväntat (Nygren, 2018, s. 150). Det finns också starka indikationer för att högre utbildning leder till ett större politiskt deltagande och en större reflektion över individens egen roll i samhället (Lewis-Beck et.al. i Person, 2013).

Då SOM-institutet först under år 2020 började ställa frågan om frekvensen för att besöka sidor som Nya Tider och Flashback så uteblir också möjligheten att se hur statistiken förändrats under tid.

Det urval som presenterats av SOM-institutet i frågan om vilka nyheter respondenterna tar del av på internet är tyvärr inte optimalt då Flashback anges som ett av alternativen vid sidan av Nya Tider och Omni, som är en tjänst som sammanställer nyheter.
Flashback är inte en nyhetstidning på samma vis som Nya Tider och andra alternativa nyhetsmedier, utan är ett diskussionsforum där dess medlemmar diskuterar olika samhällsrelaterade ämnen och där man också bedriver viss medborgarjournalistik. Även om många deltagare är starkt kritiska mot de traditionella nyhetsmedierna och ofta uttrycker negativa åsikter om migration och integration så har inte forumet samma invandringskritiska prägel som exempelvis Nya Tider och Samhällsnytt.

En kvarstående fråga är också om den kausala mekanismen skulle kunna gå åt andra hållet så att exponering av alternativa medier skapar ett bristande förtroende för traditionella nyhetsmedier. Visserligen visar statistiken att förtroendet för de traditionella nyhetsmedierna minskar vid exponeringen av alternativ media, så som Nya tider och Flashback forum, men trots detta finns få indikationer som pekar åt att det verkligen skulle kunna gå i den riktningen. En majoritet av forskningen framhåller att det är en skepsis mot politiker, institutioner och demokrati som föranleder att man tvivlar på den information man får, och därför börjar söka sin information hos andra källor än de traditionella (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 247; Butzlaff & Messinger-Zimmer, 2019).

Kapitel 11. Referenser

Ahlström, Kristofer (2017): ”Så utnyttjas attacken i Stockholm för att sprida propaganda i sociala medier”. DN Kultur 2017.04.09 https://www.dn.se/kultur-noje/sa-utnyttjas-attacken-i-stockholm-for-att-sprida-propaganda-i-sociala-medier/ (Hämtad 2021.10.20)

Allcott, Hunt & Matthew Gentzkow (2017): “Social Media and Fake News in the 2016 Election.” Journal of Economic Perspectives 31 number 2, pages 211–236. doi:10.1257/jep.31.2.211

Andersson, Ulrika (2017): ”Lågt förtroende för rapporteringen om invandring” kapitel 2 i Institutet för mediestudier (2017): ”Misstron mot medier”. Institutet för Mediestudier, Kapish produktion, Stockholm

Ariely, Gal (2013): ”Individual and Contextual Correlates of Trust in Media Across 44 Countries” Communication Research, DOI: 10.1177/0093650213485972 http://crx.sagepub.com/content/early/2013/05/01/0093650213485972 (hämtad 2021.10.24)

Arkeby, Maria & Bengtsson, Jesper (2021.03.10): ”Tankesmedjan Tiden: Högerns angrepp mot public service en förlängning av polariseringen” Dagens Media https://www.dagensmedia.se/opinion/debatt/tankesmedjan-tiden-hogerns-angrepp-mot-public-service-en-forlangning-av-polariseringen/ (hämtad 2021.11.19)

Assarson, Jan (1995): “Systemtilltro och brukarmissnöje: En reanalys av maktutredningens medborgarundersökning” Statsvetenskaplig Tidskrift, Vol. 98, nr 2, s. 157–184

Bhat, Prashanth & Chadha, Kalyani (2020): “Anti-media populism: Expressions of media distrust by right-wing media in India” Journal of International and Intercultural Communication, DOI: 10.1080/17513057.2020.1739320

Brady, Henry E., Verba, Sidney & Schlozman, Kay Lehman (1995): ”Beyond Ses: A Resource Model of Political Participation” The American Political Science Review, Vol. 89, No. 2 (Jun., 1995), pp. 271-294

Butzlaff, Felix & Messinger-Zimmer, Sören (2020): “Undermining or defending democracy? The consequences of distrust for democratic attitudes and participation” Critical Policy Studies, 14:3, 249-266, DOI: 10.1080/19460171.2019.1584120

Campbell, David E. (2013): “Social networks and political participation.” Annual Review of Political Science. Vol. 16: 33-48

Dahlgren, Peter M. (2018): ”Filterbubblor – ett hotfullt och vilseledande begrepp” kap. 4 i Institutet för mediestudier (2018): ”Fejk, filter och faktaresistens – hotar sociala medier demokratin?” Institutet för mediestudier, Kapish produktion, Stockholm

Douglas, Karen M., Joseph E. Uscinski, Robbie M. Sutton, Aleksandra Cichocka, Turkay Nefes, Chee Siang Ang & Farzin Deravi (2019): “Understanding Conspiracy Theories” Advances in Political Psychology, 40(S1).

Ericsson, Andreas (2017): “Mitt försök att förstå misstron mot medier” kapitel 8 i Institutet för mediestudier (2017): ”Misstron mot medier”. Institutet för Mediestudier, Kapish produktion, Stockholm

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann, Wängnerud, Lena (2017): ”Metodpraktikan”. Stockholm, Wolters Kluwer

Friedman, Uri (2017.01.20): ”Why Trump Is Thriving in an Age of Distrust” The Atlantic https://wrdtp.ac.uk/wp-content/uploads/2018/09/Why-Trump-Is-Thriving-in-an-Age-of-Distrust-The-Atlantic.pdf

Granestrand, Lasse (2016): ”Mina tjugosju år med flyktingfrågan och hur jag kom fram till att medierna (och politikerna) misskött den.” i Medieinstitutet (2016): ”Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?” eddy.se ab, Visby

Haller, André & Holt, Kristoffer (2019): ”Paradoxical populism: how PEGIDA relates to mainstream and alternative media” Information, Communication & Society, 22:12, 1665-1680, DOI: 10.1080/1369118X.2018.1449882

Holmberg, Sören. & Oscarsson, Henrik. (2004): ”Väljare. Svenskt väljarbeteende under 50 år.” Stockholm: Norstedts Juridik AB

Holt, Kristoffer (2016): ”’Alternativmedier’? En intervjustudie om mediekritik och mediemisstro” i Medieinstitutet (2016): ”Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?” eddy.se ab, Visby

Holt, Kristoffer & Haller, André (2017): ”What Does ‘Lügenpresse’ Mean? Expressions of Media Distrust on PEGIDA’s Facebook Pages” Politik, ISSN 1604-0058, Vol. 20, nr 4, s. 42-57

Häger, Björn (2016): ” Den Stora Konspirationen: Nio raka svar om mörkning, medier och migration” i Medieinstitutet (2016): ”Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?” eddy.se ab, Visby

Jacobsen, Dag Ingvar. (2012): ”Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete”. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Jeppsson, Jonathan (2015.09.09) “”Kan ingen ställa sig på Öresundsbron med kulspruta!” Aftonbladet, uppdaterad 2015.12.01 https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Ona0yO/kan-ingen-stalla-sig-pa-oresundsbron-med-kulspruta (hämtad 2021.11.15)

Kadhammar, Peter (2021): “Anti-vaxxare bryter ner demokratin – ”forska på egen hand” är vår tids stridsrop” Aftonbladet, 2021.11.23 https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/a/wOVe24/anti-vaxxare-bryter-ner-demokratin--forska-pa-egen-hand-ar-var-tids (hämtad 2021.11.23)

Kantar Sifo, Audit Rapporter 2020 https://www.kantarsifo.se/rapporter-undersokningar/audit-rapporter (hämtad 22.01.14)

Kleen, Björn af, Nantell, Anette (2016): ”Vreden på Östermalm” Dagens Nyheter, 2016.03.20 https://fokus.dn.se/vreden-pa-ostermalm/ (Hämtad 2021.12.13)

Krogh, Torbjörn von, (2016): ”Medieetik: framväxt, funktion och framtid” Studentlitteratur, Lund

Krogh, Torbjörn von (2014): ”Pizzerian brinner igen!: skillnader och likheter mellan läsning av lokala nyheter på papper och nät” Mittuniversitetet, Sundsvall

Liebermann, Andreas (2017): ” Psykolog: Därför spreds rykten om attacken”. SVT Nyheter 2017.04.11. Uppdaterad: 2017.12.13 https://www.svt.se/nyheter/inrikes/experter-darfor-spreds-rykten-om-attacken (Hämtad 2021.10.20)

Lind, Edvard (2017): ”Konsten att skapa förtroende – eller varför medier måste bli bättre på mediehantering” kapitel 9 i Institutet för mediestudier (2017): ”Misstron mot medier”. Institutet för Mediestudier, Kapish produktion, Stockholm

Lindholmen Science park (2021): ”Sällananvändare av nyheter– sociala medier, politiskt intresse och tillit spelar avgörande roller” https://medierochdemokrati.lindholmen.se/sites/default/files/content/resource/files/rapport_sallananvandare.pdf (Hämtad 2021.12.01)

McDonald Ladd, Jonathan (2010): “Why americans distrust the news media and how it matters” Princeton University Press, Princeton

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2013): “Perspektiv på sociala problem” 2:a upplagan, Natur & Kultur, Stockholm

Möller, Tommy (2000): ”Politikens meningslöshet: Om misstro, cynism och utanförskap” Liber, Malmö

Nilsson, Ragnild & Möller, Tommy (2016): ”Social tillit” kap. 10 i Nilsson, Ragnhild, Dahlberg, Stefan & Mörkenstam, Ulf (red) (2016): ”Sametingsval – väljare, partier och media” Santérus, Stockholm

Oscarsson, Henrik & Holmberg, Sören (2016): ”Svenska väljare” Stockholm, Wolters Kluwer

Oscarsson, Henrik, Strömbäck, Jesper & Jönsson, Erik (2021): ”Svenska klimatförnekare” i Andersson, Ulrika, Carlander, Anders, Grusell, Marie & Öhberg, Patrik (2021): ”Ingen anledning till oro (?)” SOM-antologi nr. 78, Göteborgs universitet

Pérez-Escoda, Ana, Pedrero-Esteban, Luis Miguel, Rubio-Romero, Juana & Jiménez-Narros, Carlos (2021): ”Fake News Reaching Young People on Social Networks: Distrust Challenging Media Literacy” Publications 2021, 9, 24. https://doi.org/10.3390/publications9020024

Rapp, Johanna (2019): ”Administratör för ”Stå upp för Sverige” döms”. Aftonbladet 2019.06.25 https://www.aftonbladet.se/nyheter/krim/a/dOrL3B/administrator-for-sta-upp-for-sverige-doms (Hämtad 2021.11.19)

Rauch, Jennifer (2015): ”Exploring the Alternative–Mainstream Dialectic: What “Alternative Media” Means to a Hybrid Audience” Communication, Culture & Critique 8.1 (2015): 124-143

Rosenberg, Göran (2005): ”Vem kan man längre lita på?” Journalisten, 2005,04.26 https://www.journalisten.se/kronika/vem-kan-man-langre-lita-pa (Hämtad 2021.11.25)

Strömblad, Per. (2003). ”Politik på stadens skuggsida”. Uppsala, Statsvetenskapliga föreningen i Uppsala

Sundell, Anders (2020): ” Sociala medier och det politiska deltagandet” i Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet (2020): ”Det demokratiska samtalet i en digital tid - en antologi om desinformation, propaganda och näthat.” Stockholm, Elanders

Svensson, Olof (2018.09.13): ”SVT efter bråket med SD: Ska sluta med markeringar” Aftonbladet https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/MgrEP5/svt-efter-braket-med-sd-ska-sluta-med-markeringar (hämtad 2021.11.18)

Sveriges Radio (2018.08.29): ”Jimmie Åkesson: P3 är en skitkanal” https://sverigesradio.se/artikel/7031333 (hämtad 2021.11.05)

Sveriges Radio (2019.05.13): ”Stockholmsmoderater vill lägga ner public service” https://sverigesradio.se/artikel/7219237 (hämtad 2021.05.13)

SVT (2018.02.18): ” SVT fälls efter avståndstagande i slutdebatt” https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svt-falls-for-avstandstagande-i-slutdebatt (hämtad 2021.11.18)

Tandoc Jr., Edson C, Wei Lim, Zheng & Ling, Richard (2018): Defining “FakeNews”, Digital Journalism, 6:2, 137–153, DOI: 10.1080/21670811.2017.1360143 https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1360143 (Hämtad 2021.05.07)

Truedsson, Lars (2007): ”Tillståndet för nyhetsjournalistiken – en översikt” i ”Mediestudiers årsbok – tillståndet för journalistiken 2016–2017” Institutet för mediestudier, Stockholm

Tsfati, Yariv & Ariyeli, Gal (2013): ”Individual and Contextual Correlates of Trust in Media Across 44 Countries” SAGE Journals, Vol 41, Issue 6, 2014 https://doi.org/10.1177/0093650213485972 (Hämtad 2021.10.24)

Wadbring, Ingela & Weibull, Lennart (2005): ”Medieförtroende – en framgångsfaktor?” i SOM-institutet (2005): ”Lyckan kommer, lyckan går” SOM-institutet, 2005 no 36, Göteborg

Weibull, Lennart (2007): ”Medieförtroende och medieanvändning." SOM-institutet, 2007.

Weibull, Lennart (2013): ”Medieförtroende i nytt medielandskap” i SOM-institutet (2013): ”Mittfåra och marginal” SOM-undersökningen 2013, SOM-rapport nr 61

Westlund, Oscar (2006): ”Medieförtroendets betydelse” SOM-institutet 2006

Wikforss, Åsa (2018): ”Vad är egentligen fake news? Ett missbrukat begrepp och en oroande verklighet” kap. 2 i Institutet för mediestudier (2018): ”Fejk, filter och faktaresistens – hotar sociala medier demokratin?” Institutet för mediestudier, Kapish produktion, Stockholm

Wikforss, Åsa (2020): ”Den stora oenigheten. Om faktaresistens och tillit” kap 2 i Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet (2020): ”Det demokratiska samtalet i en digital tid - En antologi om desinformation, propaganda och näthat” Stockholm, Elanders

Internetsidor:

Bensinupproret 2.0: https://bransleupproret.se

Kavla ner: https://kavlaner.se

Nya tider: https://www.nyatider.nu/om-nya-tider

Samhällsnytt: https://samnytt.se/om-oss